

## ANALIZĂ COMPARATIVĂ

### Promisiuni electorale 2021 vs 2019

#### Programul electoral al Partidului Șor

<i>Dezvoltarea economiei</i> .....	1
<i>Domeniu social</i> .....	2
<i>Combaterea corupției</i> .....	2
<i>Aspecte metodologice</i> .....	4

Programul electoral al Partidului Șor (PȘ) la alegerile parlamentare anticipate din 11 iulie 2021 este concis, conținând 8 promisiuni concrete referitoare la dezvoltarea economiei, asigurarea garanțiilor sociale și combaterea corupției. Preambulul subliniază că prioritar pentru formațiune, pe termen scurt și mediu, este să se concentreze pe acumularea banilor la buget în vederea rezolvării problemelor sociale și economice ale țării. Făcând abstracție de necesitatea promovării politicii externe, preambulul insistă pe interesul personal al cetățenilor, care se rezumă la crearea condițiilor pentru o viață decentă.

#### Dezvoltarea economiei

Pentru dezvoltarea economiei și colectarea resurselor financiare la buget în vederea acoperii cheltuielilor sociale, Partidul Șor propune:

- Construcția întreprinderilor de stat în toată țara;
- Instituirea monopolului de stat asupra importului produselor petroliere, alcoolului și țigărilor;

Programul nu face vreo referință concretă la profilul întreprinderilor de stat, care ar urma să fie construite, unde ar putea fi amplasate, dacă există infrastructura necesară pentru a le asigura cu materie primă și cu forță de muncă. De asemenea, nu se face nicio referință la numărul măcar aproximativ a acestor întreprinderi, cât ar însuma investițiile statului în aceste întreprinderi și din ce surse ar putea proveni resursele financiare necesare.

Ținând cont de promisiunile electorale ale Partidului Șor din campania electorală precedentă, am putea admite că este vorba despre așa zisele *colhozuri*, pe care formațiunea a promis să le formeze pe întreg teritoriul țării. Problema e că nici în perioada sovietică colhozurile nu erau întreprinderi de stat, ci asociații ale țăranilor, care își unesc cotele și alte resurse pentru a gospodări împreună. S-

ar putea presupune că formațiunea a renunțat la idea formării colhozurilor în favoarea sovhozurilor, dar acest lucru este imposibil în condițiile existenței proprietății private asupra pământului.

### **Domeniu social**

În domeniul social, programul electoral al Partidului Șor prevede 5 acțiuni:

- Venit minim garantat de stat de cel puțin 3 000 de lei;
- Majorarea pensiilor;
- Extinderea în toată țara a programului "Capital matern", de la Orhei;
- Medicamente gratuite pentru pensionari;
- Indemnizații pentru cetățenii care revin acasă din străinătate.

Majorarea plăților sociale se presupune a fi realizată de pe urma instituirii monopolului de stat asupra importului produselor petroliere, alcoolului și țigărilor. Estimările și calculele privind costurile totale necesare pentru majorarea plăților sociale lipsesc. Programul nu prevede modificarea conceptului de formare a bugetului asigurărilor sociale de stat, care în proporție de peste 40% se alcătuiește din transferurile de la bugetul de stat. În acest sens, promisiunea referitoare la majorarea pensiilor poate fi interpretată drept o lipsă de interes pentru lichidarea dependenței bugetului asigurărilor sociale de bugetul de stat.

Promițând alegătorilor un venit minim garantat de stat de 3 000 lei, formațiunea face abstracție de faptul că legislația Republicii Moldova, practic, nu operează cu o astfel de noțiune. Din acest punct de vedere este dificil să se înțeleagă la ce exact se referă Partidul Șor. În acest context, este de menționat că Programul Național Strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.768 din 12 octombrie 2011, prevedea că modernizarea sistemului de asistență socială vizează implementarea unui mecanism nou de prestare a ajutorului social, bazat pe principiul evaluării gradului de vulnerabilitate a familiilor. Astfel, statul își asumă responsabilitatea să asigure un minimum de ajutor social în cazul discrepanței dintre venitul minim garantat stabilit prin legislație și venitul real al familiei, însă prevederile strategiei nu au mai fost dezvoltate.

Promisiunile de majorarea a plăților sociale în lipsa unor concepte clare de acordare a acestora, a estimării costurilor lor și a surselor de finanțare le fac aceste promisiuni puțin credibile. În acest sens, merită, de exemplu, invocată promisiunile Partidului Șor din campania electorală precedentă privind anularea pentru pensionari a tuturor taxelor și plăților ce intră în costurile bunurilor și serviciilor, astfel încât costurile bunurilor și serviciilor pentru pensionari să scadă cu 30%. În calitate de partid parlamentar, Partidul Șor nu a întreprins măsuri în acest sens.

### **Combaterea corupției**

Referindu-se la problema combaterii corupției, programul electoral al Partidului Șor face abstracție de necesitatea prevenirii acestui flagel, abordând combaterea corupției în exclusivitate prin

alegerea directă a judecătorilor, procurorilor, șefilor poliției și instituirea Curților de jurați pe lângă instanțe. Ideea recurgerii la alegerea directă a judecătorilor și procurorilor nu este nouă pentru Republica Moldova. Pioneri în promovarea acestei idei a fost Partidul Social Democrat din Moldova (PSDM), care în [programul său politic](#), adoptat la 2 decembrie 2004, a dezvoltat o abordare originală în acest sens. Ulterior, acest concept a fost preluat și de alte formațiuni politice pentru a fi vehiculat în campaniile electorale, dar nicio formațiune nu a elaborat și propus proiecte de reformare a justiției bazate pe alegerea directă a magistraților, precum și proiecte de modificare a Constituției, care să permită un astfel de sistem. Din acest punct de vedere, promisiunea Partidului Șor la acest capitol nu se deosebește de alte promisiuni lansate și lăsate fără continuare.

### **Aspecte metodologice**

Mandatul parlamentului de [legislatura a X-a](#) a durat circa 2 ani, fapt care face dificilă estimarea gradului de îndeplinire a promisiunilor electorale de către cele cinci formațiunile politice, care au obținut reprezentare parlamentară la [alegerile din 24 februarie 2019](#) și au participat la guvernare sau au fost parte a majorității parlamentare.

[Partidul Socialiștilor din Republica Moldova](#) (PSRM) este singura formațiune care s-a aflat la guvernare în cei doi ani de mandat ai legislaturii a X-a, făcând parte din trei majorități parlamentare. [Partidul Acțiune și Solidaritate](#) (PAS) și [Partidul Platforma Demnitate și Adevăr](#) (PPDA) [au participat la guvernare alături de PSRM](#) în perioada iunie – noiembrie 2019. [Partidul Democrat din Moldova](#) (PDM) a participat [la guvernare alături de PSRM](#) și a făcut parte din majoritatea parlamentară în perioada martie – noiembrie 2020. În sfârșit, [Partidul Șor](#) a făcut parte din [majoritatea parlamentară](#) alături de PSRM, începând cu 11 februarie 2021.

În circumstanțele menționate, ținând cont de întreruperea mandatului parlamentului de legislatura a X-a, prezintă interes analiza modificărilor operate de partidele parlamentare în ofertele lor electorale pentru alegerile anticipate. Modificările respective sunt strâns legate de calitatea actului guvernării, care depinde de un șir de factori: capacitatea clasei politice de a formula prioritățile naționale; consecvența în promovarea proiectelor prioritare; fundamentarea necesității de modificare a legislației și cadrului instituțional în vederea realizării promisiunilor electorale; fundamentarea economică a capacității de realizare a promisiunilor electorale, etc. Toți acești factori au fost luați în considerare la analizarea programelor electorale ale celor cinci partide parlamentare.

Analiza pornește de la premisa că în cei doi ani de mandat întrerupt au intervenit schimbări majore în viața politică internă și externă, care impun adaptarea ofertelor la noile circumstanțe. Printre schimbările majore pe plan intern se numără inițierea procesului de scoatere a instituțiilor statului de sub controlul grupărilor oligarhice (*decapturarea statului*), care nu a fost dus până la capăt. Pe plan extern, au intervenit schimbări cruciale în unul din spațiile de atracție pentru Republica Moldova – Uniunea Economică Eurasiatică (UEE). Reculul democratic din Rusia și Belarus, cu impact major asupra economiilor statelor respective, conflictele militare cu implicarea Armeniei sau a Kîrgîzstanului – 4 state din cele 5 din cadrul UEE, face ca acest spațiu să devină mai puțin atractiv pentru politicile de integrare, în comparație cu vectorul integrării europene.